

DISSERTATIO INAUGURALIS. PHYSICO MEDICA

De,

**METHODO VI-
TAM LONGAM AC-
QVIRENDI, EJUSQUE
CAUSIS,**

QVAM

AUXILIANTE SUPREMO NUMINE

In Illustri Academia Fridericiana

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
RPINCIPE BORUSSIÆ, DUCATUS MAGDE-
BURGICI VICARIO.

PRÆSIDIO

MAGNIFICI ACADEMIÆ PRO-RECTORIS

DN. FRIDERICI HOFFMANNI,

CONSIL. ET ARCHIATRI REGII MED. ET
PHIL. NAT. PROF. PUBL. ORDIN.

*DN. PATRONI AC PROMOTORIS SUI OMNI OBSERVAN-
TIÆ CULTU PROSEQUENDI*

PRO

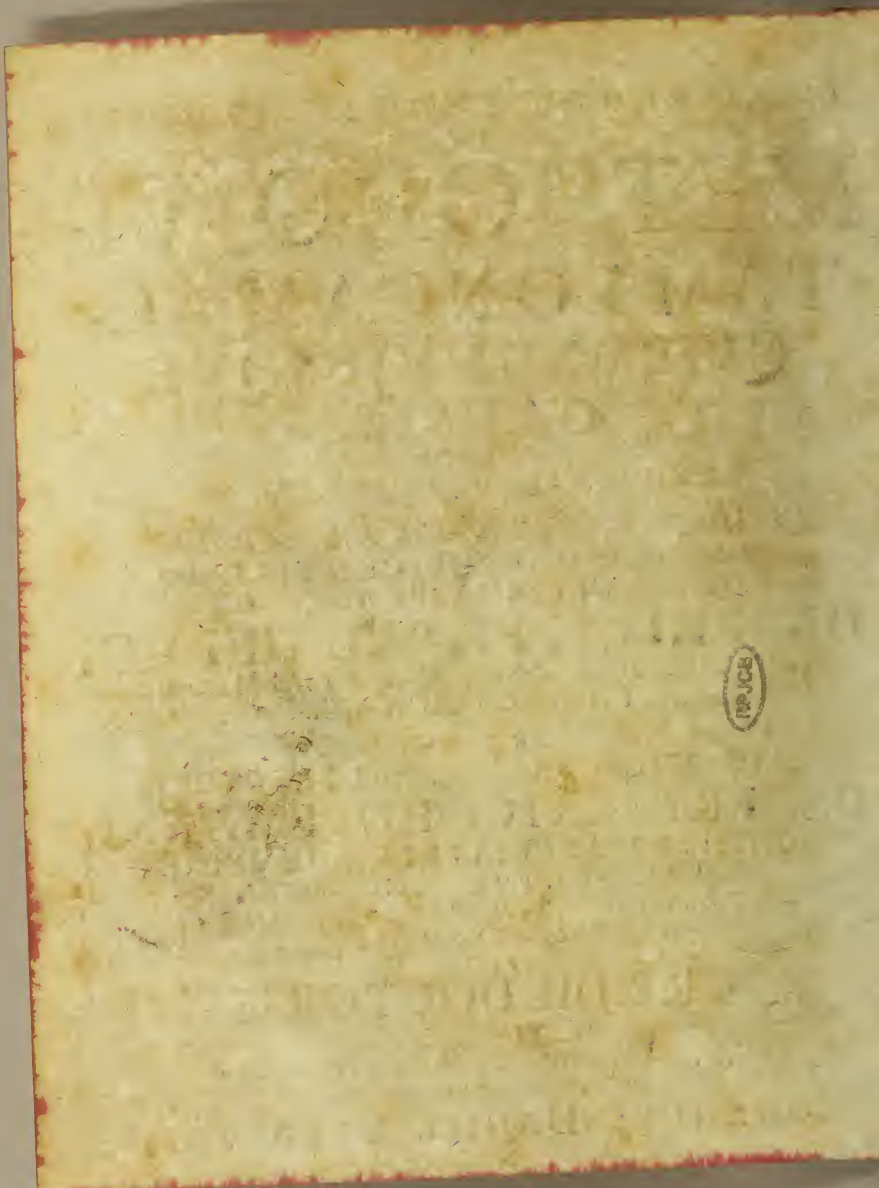
GRADU DOCTORIS

OBTINENDO

*Add. Febr. MDC CVII, horis ante & pomeridianis
publico Eruditorum scrutinio subicit*

IOHANNES DANIEL CREGUTUS,

N. Hanov.

PP-108

DISSERTATIO PHYSICO - MEDICA SOLENNIS
De,
METHODO ACQUIRENDI
VITAM LONGAM.

PROOEMIUM.

Nullo non tempore summi Viriæque ac Philosophi extiterunt, qui non modo exoptarunt longam vitam, sed & summa adnixi sunt ope, ut viam invenirent, qua ad eam posset perveniri. Tam grata nempe, tam jucunda, tam exoprata res est mortalibus vita, ut nihil æque illos teneat, ac amor vitam, quæ brevis est, extendendi. Et fuit apud antiquissimos sapientium jam olim circa hanc rem meditatio, ut circumspicerent ejusmodi præfidia, quibus vitam sanam maximeq; diuturnam adipiscerentur. Testantur antiqua eorū monumenta, qui alchymiaæ studium professi sunt, ipsis non tam metallorum transmutationem cordi fuisse, quam inventionem ejusmodi medicinaæ, quæ

quæ corpora à morbis unice tueretur. Videbat enim venerabilis illorum solertia, qua ceteris mortalibus tum maxime anteibant, quam arctis angustisque terminis tot hominum vivacitas ac ætas circumscriberetur. Videbant etiam, quam multis iisque gravibus malis esset obnoxia vita, inde ejusmodi auxilia conquirebant, unde ex tot difficultatibus emergerent. Licet vero illorum conatus sua laude minus defraudandi sint, eventus tamen quod dolendum est, vota illorum maxima ex parte destituit. Ex medicina enim ac remediorum adparatu vitam longam petere difficile omnino est, & an hoc modo sit petenda, merito addubitamus. Longe alia sunt, quæ nobis dare possunt vitæ diurnitatem. Quæ invenire licet arduum in primis ac difficultatis plenum sit, minus tamen abjicienda spes est investigandi vitæ longioris auxilia. Etenim si certum est, & est omnino certum, & olim fuisse & nostro adhuc tempore longævus esse quam plurimos, imo certas gentes & certa corpora reliquis præstare vivacitate, necesse utique est, ut dentur quoque causæ longævitatæ. Quæ si invenire datur, speramus fore, ut pateat promptum expeditumque iter ad sanam atque diurnam vitam adspirandi. In præsentem igitur remedia & causas longioris ævi exponendas putavimus, & quantum ingenio adsequi licet, presso facilique stylo exponemus. Ac primum quidem ostendemus, unde fluxerit quorundam hominum longævitas & unde hodiernum ad longam vitam multi perveniant, & ex iis ipsis salubria præcepta atque modum trademus vitæ longæ acquirendæ. Neque tamen ita sentimus, sicuti quidam in suis de sanitate conservanda commentariis somniarunt, ut cuius homini longævitatem promittamus. Non minus enim

nim impudens, quam ineptum foret, cuilibet non habita corporum ratione hanc polliceri. Multi enim tam infirmo debilique sunt corpore, multi ejusmodi temperamento, ut ne sexagesimum quidem annum impleant, licet summam circa victum curam adhibeant. Deus vero arbiter vitæ necisque hominum, cujus munere spiritum trahimus, clementer adfit labori nostro, ut exinde cum arti nostræ tum vitæ hominum accedat incrementum.

I.

JAm primum omnium convenientissimum est, prius, quam descendamus ad expromendas longæ vitæ causas, ex physiologicis & quasi ab ovo repetere, quid vita sit corporis & quonam formalis ejus ratio absolvetur. Minus vero congruum videtur, lectori fastidium movere in recensendis veterum sententiis, qui clariose philosophia destituti rem physicam ac medicam inconcinnis abstrusisque terminis tradiderunt. In horum censum referendi calidi innati humidi radicalis quatuor temperierum spiritus vitalis flammulæ vitalis archei conditores, quorum somnia ac nebulas nostri sæculi lux discussit atque dissipavit. In eo vero non inutilem nos operam posituros arbitramur, si paulo fusius dispiciamus, utrum vita res magis animæ, an corporis sit existimanda. Deus nempe sapientissimus infinitæque virtutis sapientiam suam in operibus suis maxime demonstrare voluit, & demonstravit unice in ordine seu mechanismo, quo corpora organica in primis hominum composuit. Hic ordo sive mechanismus, qui in situ figura dispositione materiæ ad motum apta consistit, causa fons & lex est omnium actionum, quæ ab ipsis corporibus perficiuntur.

tur, idque modo huic ordini conveniente videlicet secundum proportionem tempus mensuram gradum. Illud maxime notandum, quod omnia corpora vi activa motrice à conditore summo sint donata, & omnes illorum actiones nil nisi motuum species sint, dum alterum in alterū agit, unumq; alteri resistit. Si vero hæc ipsa uti, videmus in organicis, motus edunt proportionatos ad certū finem conspirantes, tunc utiq; ratio & ars quam mechanismum vocamus, requiruntur. Quæ quidem in eo consistunt, ut corpora situ ac dispositione in certum finem componantur, quod *ἀντίματα* & horologia demonstrant. Sicuti vero ars & ratio divina infinitis modis superat naturam humanam, ita nullum dubium est, quin machinæ divinæ ratione compositionis ac ordinis humanas nimium quantum antecellant, uti id docent animantia & vegetabilia. Duplex vero in homine præsertim, existit agendi principium, alterum corporeum, alterum incorporeum. Illud veteribus naturæ nomine fuit insignitum, recentioribus mechanismus vocatur, & causa est proxima omnium, quæ corpus conferunt, motionum. Hoc posterius dicitur anima, certis legibus & ordine agendi quoque donatum. Hujus vero actiones non proprie sunt edere motum, sed motus potius percipere, & ex his prognata adfectuum genera inclinationes a versationes producit. In homine vero hoc principium augustiore virtute est præditum, utriusque nempe notitia ratione liberaque voluntate. Numen usque de quo loquimur, principii summum Numen esse voluit consensum eximium & ejusmodi conspirationem, ut ad certas fibrarum motiunculas varias perceptiones atque cogitationes anima concipiat, proportionate

nate scilicet semper ad istam corpoream actionem. Et contra ad certas actiones animæ desideria in corpore certiq; motus excitantur, & quidem tales, qui ratione proportionis gradus in his vel illis partibus animæ actibus conveniunt, exemplo motuum voluntariorum, adfectuum animi, phantasiæ.

II.

Jam vero in genere notandum, quod hæ actiones, quæ dependent à mechanismo & ex eo commode explicari possunt, non sint referendæ ad alterum incorporeū principium nempe animam. Tales vero sunt motus sic dicti naturales & vitales, fluidorum circuitus, digestiones secretiones excretiones omnesque motus, qui in statu sano, morbo, morborumq; cura observantur. Non existimamus, animam hic proxime aliquid agere, vel, sive ordinati sive inordinati sint, efficere, sed omne quodcunque hic fit, dependet ex divino & sapientissimo artificio, quo pollent corpora humana citra notitiam ac intellectum. Et tam stupendi ac sapientissimi ordinis causas in Deo primum, deinde proxime in virtute motrice partium corporis ceu secunda causa repouimus. Hic mechanismus debet esse fundamentum medicinæ rationalis, ex quo omnia, quæ prosunt vel nocent, tam intra quam extra nos in statu sano & ægroto explicari connecti ac demonstrari debent. Alienum enim & absolum esse videtur, ubi phænomena & effectus in medicina explicari debent, confugere ad talem obscuram prudentiam, errorem animæ, cū quo nullam connexionem in rebus externis, quæ nocent vel prosunt, mens humana adsequi & hinc ex tali principio nihil demonstrare potest. Igitur ad propositam quæstionem
ut

ut veniamus, utrum vita magis sit animæ quam corporis res, paucis dicimus, vitam sanitatem morbos & sanationē non proxime ab anima, sed a solo mechanismo i. e. fibrarum certo motu certa que ad motum dispositione proportionē fluidorumque progressu ac temperie esse accersendam. Anima quidem lege commercii quod ipsi cum corpore intercedit, turbare potest corporis motus, quod animæ adfectus testantur; nihilofecius hi motus non immediate ab anima sed a virtute corporum infusa quæ mutationem suscipit, sunt derivandi. Et ut verum fateamur, quanta sit præstantia mechanismi, vel ex eo clarissime evincitur, quod anima ejusque actiones plus a corpore adficiantur, quam corpus ab anima. Quod adparet in temperamentis ætatibus, climate, victu & hæreditaria dispositione, ubi observamus, pro diversitate harum rerum variare etiam ingenium mores virtutes animique adfectiones. Porro ipsa experientia teste ab aere alimentis medicamentis aliisque externis rebus corporis motus mirifice adficiuntur ac mutantur. Horū actiones in corpus cum claræ sint, & motu absolvantur, varieg; fibras corporis commoveant, non intelligo, cur nihil fere activitatis in negotio vitali, sed passiva tantum & instrumentalis facultas hisce rebus adsignetur, origo verò omnium motuum ab anima petatur, quæ non adæquata causa motuum est sed tales operationes habet, quæ cum motu nullam habent connexionem, uti sunt perceptiones & desideria.

III.

Cum itaque abunde pateat, vitam rem esse corporis, non animæ, opus est omnino, ut vitæ rationem & essen-

essentiam ex corporis natura & legibus mechanicis explicemus.

IV.

Per vitam vero corporis nostri non intelligimus ejus durationem in structura & mixtione, quæ etiam salva esse potest, vita cessante. Quod observamus in locis septentrionali polo vicinis, à gelu animantiū corporum corruptionem impediente. Vita potius corporis nostri denotat actum quendam, qui cum in physicis non alius detur quam motus, hinc & vita est motus & quidem motus fluidorum progressivus per tubulosam animantium substantiam, dependens à fibrarum motricium pulsu tono impulsu acrobore. Nam quamdiu cor & arteriæ pulsant, & fibræ motu systoles & diastoles gaudent, & quam diu etiam fluida per corpus bene feruntur, tam diu adest vita. Ubi vero ille motus solidorum & fluidorum ita interit, ut non amplius possit revocari, tunc mors corporis adest, ut diu adhuc à corruptione salvum atq; integrum illud consistere possit. Mors itaq; est destructio C.S. & omnia, quæ conferunt huic motui extinguendo, inter causas mortis præsentibus sunt numeranda. In omnibus vero observamus propemodum, qui ex morbo obeunt, causam mortis fuisse sanguinis circuitum destructum ab extravasatione seri vel sanguinis in cavitate quadam corporis, stasi sanguinis inflammatoria, fluidorum vel viscerum corruptione & vasorum occlusionem v. g. à polypo.

V.

Exposita sic vitæ essentia & ratione formali, jam demonstrandum est, quinam effectus in corpus nostrum hunc vitalem motum sequantur. Primus & præcipuus est

est præservatio corporis alias ad corruptionem paratissimi à putredine, ejusque in structura & mixtione conservatio. Perficitur vero hæc ipsa sequenti ratione. Primo fluidum vel liquidum, quam diu motu progressivo & celeriter movetur, putrescere vel ad putredinem disponi nequit. Est nempe hæc motus progressivi vi virtus & indoles, ut intestinum fluidorum motum naturalem conservet ac integrum tueatur. Hic causa est unica, quod corporis mixtura vigeat, simulac vero accedit alius externus motus ab aëre vel æthere, qui naturalem destruit, partiumque ordinem ac situm interturbat, mixtio & crasis prior plane immutatur. Impedit vero & resistit externi aëris vi internus partiū motus. Quod vero motus intestini fluidorum putredinem à corpore arceat, liquido videmus ex mustis in fermentatione existentibus, item in vinis generosioribus multo spiritu ac sulphure scatentibus. Hæc enim beneficio sulphuris tuta sunt à corruptione, nam propter internum particularum fortio-rem motum minus patent circumfusi aëris injuriæ. Ubi vero desumpaverint musta & vino decesserit robur, mox succedit ab aere ambiente corruptio.

§. VI.

Porro S. C. corpus expositum corruptioni obviumque egregie defendit, dum partes alienas, quæ non misceri debent cum sanguine, quæque illis aliam crasin induunt, perpetuo secernit. Per tot enim genera emuntoriorum perenni & jugi motu ejiciuntur partes subtilissimæ salino sulphuræ mucosæ serosæ, quæ ubi remanent, largam morbis præbent materiam. Verosimile tamen est, ad tuendam sanitatem non minus conferre C. S. in se consideratum, quam harum sordium excretionem,

nem, quod nempe alienissimæ hæ sordes exemplo scorbuti luis venereæ & cachexiæ diu in sanguine latere possunt, adeo ut connexæ cum illo videantur, salva interim vita. Præter hæc C. S. hoc peculiare beneficium præstat corpori nostro, ut hujus munere velut arctissimo vinculo anima cum corpore uniat. Ubi enim hic motus per cerebrum cerebrique vias labascit vel plane intercidit, actum est de animæ functionibus. Quod ut magis confirmetur, constat omnino, tales esse animæ actiones, quale sanguinis per cerebrum iter. Sicelerior est is motus, vehemens quoque est animi impetus, si tardior est, eadem tarditas ac torpor animi, segnities par. Ultimo loco C. S. ipsas partes corporis nutrit fovet auget & ipsis addit incrementum. Idem morbos sanat & causas morbificas corrigit atque expugnat. Et quoniam fluidorum motus tantam utilitatem corpori præstat, & ipsam vitam ac sanitatem constituit, hinc summa Dei providentia factum est, ut omnes corporis organici partes ratione actionis & officii eum in finem conspirant, ut sanguis rite moveatur, & per hunc motum illibatam corpus maneat & anima operationes suas exerat. Enim vero objiciat hic quis forsitan, C. S. esse tantum instrumentum vitæ, causam vero, quæ Circulum hunc regat, esse animam, quæ etiam omnis mechanismi prima causa formatrix & origo sit. At licet generationis prima causa nobis plane sit incognita & quomodo operetur, certum tamen est, nos in procreatione animantium æq; ac vegetabilium nullo modo concipere posse, quod hæc fiat ex ratione vel intellectu, ut non sine ratione ac intellectu summi Creatoris. Demus vero animam producere corpus organicum, sicut artifex machi-

chinam, machina tamen edit suas operationes ex actione insita materiae, & proportionem ac situ partium, non vero ex concursu artificis, qui tunc est remotus. Eadem ratione corpora nostra, utut ab anima credamus producta, ex corporum motu ejusque legibus suas operationes exerunt, non vero proxime ex ipsius animae actione. Unde vero anima nullum in demonstratione me dica fundamentum esse potest, nec ex anima vitæ vel brevis vel longæ vitæ explicari potest. Ex mechanica potius ratione & structura fibrarum & temperie fluidorum longæ vitæ est deducenda, & porro omnia ea, quæ circuli hujus diuturnitatem præstant, causæ illius possunt nuncupari. Hæc nostra & recentiorum nostri ævi medicorum est sententia, qua nihil clarius apertiusque videtur, quam melioris doctrinæ gratia tyronum in commodum neque censendi ibidine neque ex adfectu aliquo adjiciendam putavimus.

VII.

Cum itaque nobis propositum sit, causas longioris vitæ in hominibus investigare ac exprimere, hinc ut ex C. S. diuturno & iis, quæ ad hunc contribuunt tam intra quam extra corpus positæ derivemus, ordo postulare videtur. Compertum ex physiologicis est, S. C. regularem i. e. æquabilem liberum ac moderatum dependere in primis ex debito tono robore & impulsu solidorum sive fibrarum justaque fluidorum copia temperieque. Hinc necesse est, ut, qualis structura habitusque fibrarum, qualis vasorum conditio, & fluidorum proportio ac temperies exigatur ad vitæ longam, paucis videamus. Quoniam vero ad C. S. conservandum solidorum actio principem locum obtinet, hinc maxime omnium, qualis fibrarum natura esse de-

debeat, in præfenti intuebimur. Firmiores vero fibras & quæ diuturniori motui apteufficiunt, eas esse arbitramur, quæ sunt flexiles compactæ tenfæ tamen & ex tene-rioribus filamentis contextæ. Minus vero aptæ ad impulsum sunt densæ tumidæ nimis molles vel duriores. Ipsa senectus in fibrarum duritie, & minori ad impulsum promptitudine versatur. Ne longius repetamus exempla, experimento domestico constat, vetustiorum animantium carnes, ut percoquantur, fortiori igne tractandas, cum juniorum contra leni clementique flamma emolliantur. Verulamius in historia vitæ & mortis notat, illos longævos esse, qui cutem habent compactiorē, corpus nervosū fibrosū, nates minus tumentes, eminentiores venas dentes firmos, pectus latius, grandiores oculos manusq; longas & palmas paucis lineis distinctas. Hæc omnia firmam fibrarum structurā partiumq; quæ impulsui inserviunt, robur atque firmitatem significant. Hippocrates eos longævitas esse judicat *l. 2. popul.* qui plures dentes habent, non alia de causa, quam quod dentium copia & firmitudo de partium solidarum vigore testatur. Ex decenti vero solidarum robore ac fortitudine plus longa vita æstimari debet. Quibus ex causis animalia nervosa fibrosa macilenta vivacitatis exempla sunt, nēpe corvi cerviaquilæ psittaci cameli elephantis, cornices, quorum animantium nonnulla hominum ætatem exuperant.

VIII.

Deinde observamus, vitæ longioris esse, quibus vasa ampliora indulfit natura, quippe per hæc facilius & promptius sanguis ire potest, quam per angusta ac exiliora. Memorabilis hac de re aphor. 44. f. 2. Qui natura sunt obesi, brevior vita sunt, quam graciles, quippe obesi

fi arteriis & vasis angustis & textura cutis ac fibrarū den-
 siori fibrarumque imbecillitate laborant, unde difficilior
 sanguinis circulus est. In gracilibus contra vasa sunt ma-
 jora, & nervi ac fibræ robustiores, unde secundū veteres
 calor natus & facultas major. Non temere vero Au-
 tor adposuit *κατὰ φύσιν* i. e. à natura à prima conforma-
 tione. Nam ut ait *Galen. in comment.* si quispiam natu-
 ra mediocris victu deinde pleniore ac ignavia factus est
 crassior, is non citius moritur gracili, quod scili-
 cet venas & arterias latas habet, atque adeo calorem na-
 tivum minime imbecillum & extinctioni obnoxium.
 Elegantissima verba sunt, quibus in supra laudatum
 aphorismum commentatur Hollerius medicus ad Hip-
 pocratis genium doctus. Qui parvo & crasso, inquit, ca-
 pite præditi sunt venis angustis, corpore denso & glabro
 voce exili à prima conformatione celerius moriuntur.
 Graciles e contra, qui magno capite sunt, & qui cum in-
 clinantur, cervicem magnam ostendunt, gravem
 edunt vocem, amplas habent venas & arterias, & lon-
 gæviores sunt.

IX.

Ex dictis intelligitur, maximum longioris vitæ mo-
 mentum positum esse in fibrarū motricium conforma-
 tione, & si quis hac à natura destitutus est, licet omnes cir-
 ca victum regulas sollicitè observet, is longam vitam
 consequetur nunquam. Confirmatum est experientia
 crebra, longævus parentes progenerare etiam filios tales,
 & rarius accidere, ut, qui brevioris vitæ fuerunt paren-
 tes, diuturnioris vitæ filios suscipiant. Ratio nimirum
 hæc est, quod cum nihil per semen parentum in liberos
 transfundatur magis, quam solidorum constitutio, in-
 de

de etiã longioris vel brevioris vitæ ratio ex hac hæreditaria dispositione proficiscitur. Multũ vero refert, qualis sit structura fibrarum à nativitate, quæ multum differt pro vario gravidarum statu, earumque in rebus non naturalibus regimine. Nam gravidæ si fuerint plethoricæ, impuris succis turgentes, nutrimentum quoque embryonibus parum bonum præbent, à quo tamen solidarum ac fluidarum partium conditio dependet; unde infantes ab iisdem parentibus nati sæpius structura partium magnopere differunt;

X.

Cum vero ad tonum ac robur fibrarum musculosarum nec non ad fluidum spirituosum, quo fluidis ac solidis vigor ac robur infunditur, multum faciat aëris usus, hinc videndum est, quid aër ad vitam longam contribuat. Est aër fluidum mobilissimum impetum faciens & partes commovens, sine quo nec vivere nec movere se potest animal ullum, unde respiratio & vita eodem pretio æstimanda. Inde Hippoc. in lib. de flatibus non ineptè scribit, quod aer sensum & motum præstet corpori nostro. Fibræ enim corporis nostri, fluido tenuissimo æthereo elastico sulphureis sanguinis partibus confermentato repletæ demum acquirunt robur impulsivumque. Optimus vero aër ad fibras fibrarumque motum est serenus siccus vaporibus minus repletus, compressiorque paulo ac frigidior. Hic enim calore accedente mirifice sese expandit, magnamque motus potentiam exerendo fibras comprimit, illastono ac robore instruit, motumque intestinum spirituaſcentiæ fluidis fœnerat. Quare non in obscuro est ratio, cur, qui frigidiores regiones incolunt, salubriore ac longæviora vita fruuntur, quam qui sub ca-

li-

lidiore cælo agunt. Si oculos per omnes regiones circumferimus, quæ sub frigido cælo fixæ sunt, hujus rei veritas de facili ostendi potest. Aëris in Islandia tanta est salubritas, ut paucis ibi morbis locus atque sedes sit, peste ac febribus velut exulare jusis. Videbis ibi senes quam plurimos, quorum multi nonagesimum imo centesimum, innumeri octogesimum annum egrediuntur. Videatur *Strauch. in dissert. de Islandia.*

XI

Qui novam Zemblam Grönländiam Lapponiamque incolunt, eodem cæli beneficio prosperrima sunt valitudine, duro alioqui victui adsueta. Minora illis sunt corpora sed robusta ac compacta, iisdemque fera ac cruda senectus & senectuti nulla canities. Eadem aëris benignitas Sueciæ Fioniæque incolas fovet, quorum corpora dura & robusta sunt. Feminæ ibi fecundissimæ, viri veneris potentes, sique temperantiæ student, vitam diutissime proferunt.

XII.

Angli & Scoti longæviores sunt Gallis Italisque, quia septentrionali plagæ viciniore. Verulamius in *bist. vit. & mort.* hæc scribit suo tempore: *Apud nos in Anglia non existere arbitror villulam paulo populosorem, in qua non reperiat vir vel mulier ex octagenariis. Ante paucos etiam annos, pergit, in agro Herfordiensi inter ludos florales instituta erat chorea & saltatio ex viris octo, quorum etas simul computata 800. annos implebat, cum quod aliis ex iis decederet annorum, alteri superesset.* Sed hoc illo forsan tempore, cum prisca adhuc frugalitas illi genti in honore esset, & nondum luxuria velut tabes in corpora invasisset. Eandem Angliam cum insulis Orcadibus & He-

Hebridibus ad longam vitam maxime conducere, idem confirmat *Baconius lib. cit. p. 518.* Cui accedit *nobilis Angliæ medicus Lyster.* qui in Commentario erudito ad Sanctorium *l. 3. apb. 34.* dilerte scribit, plurimos in remotis & montosis Angliæ locis magnæ ætatis reperiri, quia purior limpidiorque ibi aër. Non minor in Norwegia cœli aërisque est salubritas, eadem cum reliquis gentibus vivacitas. Corpora illis dura ac laboris frigorisque patientissima. Raro ibi morbi maligni occurrunt, & licet duro victu gaudeant, diutissime tamen vivunt.

XIII.

Quoniam frigidus concentratus ac purus aër tam egregie & solidis & fluidis partibus prodest, motum ac robur ipsis addendo, juvandoque transpirationem, hinc montosa & excelsa loca, quibus ejusmodi aër affluit, longam vitam commode præstare possunt. Nobilis inde Bohemia, quæ salubritate sua ceteris Germaniæ locis longe præferenda. Est nempe regio altissima, testantibus id fluviis, qui ex Bohemiæ jugis oriuntur, & in declivia & planiora decurrunt. Omnes enim terræ, per quas feruntur fluvii, demissiores sunt illis, in quibus nascuntur. Ostendit Bohemia sanos longævos robustosque homines, optimi vultus, coloris albi. Slavatta Cancellarius Bohemiæ in regibus hujus regni observavit, omnes, qui ex regibus ægroti in Austriam vel Hungariam aliove se receperint, brevi obiisse. Eos contra, qui infirmi in Bohemiam concesserint, pristinum vigorem atque sanitatem recepisse. Quod Sigismundi Maximiliani II. Matthiæ, Ferdinandi III. Annæ Imperatricis exempla

C

abun-

abunde confirmant. *vid. Balbin cbron. p. 9. Gassendum in vit. Tychon. Brab. Fessen. de peste.*

XIV.

Eandem ob causam Vogtlandia sanos longævosque incolas habet, quia regio hæc altiore est, & ex altiore situ insignis ibi aëris clementia aquarumque præstantia sinceritasque. Hac prærogativa gaudent, qui in Silesia degunt, maxime giganteorum montium accolæ, nec cedit illis hac in laude Helvetia & Rhætia, quæ identidem & sana & longæva corpora producant. Cujus rei non alia dari potest ratio, quam aëris temperies & puritas & huic juncta temperantia, accedente etiam aquarum his in locis bonitate. Quoad Italiam in Apennini quibusdam locis homines viridis senectutis reperiuntur, & qui longissime mortalitatem extendunt. Quod idem de Tmolo famoso Poëtarum fabulis monte circumfertur, in cuius fastigio, quod Tempsin vocant, incolas 150. annorum reperiri, Mutianus gravis Auctor apud Plin. *in histor. natural. l. VII. c. 48.* diserte contestatur. Athon etiam celeberrimum montem, qui Macedoniam & Thraciam distinguit, sua in primis salubritas nobilitavit. Longam enim perpetuamque ibi ex aëris mollitie duci sanitatem, ex eo colligere est, quod, qui circa habitant, præsent ceteris mortalibus extento viræ spatio ac valetudinis prosperitate *vid. Erasmi. Francisc. in Ausländischen Kunst- und Sitten-Spiegel lib. 1. c. 28.* Montium salubritatem comprobatur Plato, qui aperte scribit, in altissimis & temperatis regionibus fenes & longævos ipsum maxime invenisse.

XV.

In protensis montium jugis versus Æthiopiã & Abyss-

Abyssinam, ubi propter arenarum moles nihil vel parum vaporis exsurgit, solito longior incolis ætas est ad annum sæpissime centesimum ascendens. Equidem has regiones fervidissimus adflat aer, & situs illarum planus ac depressus est, in montium vero jugis frigidius est cælum, & saluberrima inhabitatio. Spectat huc elegans locus apud Dieteric. in Jatric. p. 1412. *urbes in montibus apertioribus, quos aer ferit vehementior, salubriores merito habentur, sed simonies montibus, colles collibus jungantur per flexuosa intervalla obscurarum vallium, sæpe mephitis exhalationum urbes incommodat, ut insalubriores sint civitates, quæ in declivibus vallibus in ipso luto jacent.*

XVII.

Præter ærem frigidiorẽ & situm altiorem egregie etiam vitæ prorogandæ infervit aer temperatus æquabilis & constans. Laudat hoc nomine Brasiliam V. CL. *Piso in hist. nat. p. 112.* in qua testatur, non paucos olim senes infirma tenuique valetudine ex Hispania aliisque locis has ingressos terras convaluissẽ, quos ex remotissimis locis exciverit cæli aquarumq; salubritas, ceu egregia fulcra valetudinis vitæque conservandæ. Matura incolis ibi pubertas, tarda senectus & quod senectutis onus unice levat, vita senio molestiaque vacua, quippe sine calvitio canitieque. Quo minus mirari convenit, plurimos ex illis centum ultra annos vivere, idque non in America solum natos, sed qui ex aliis terris huc adpulerunt. Celebris etiã hæc est aeris constantia ac æqualitas in Hispania, & eandem ob causam Gallia Narbonensis sanos longævosque homines sæcundo sinu profert. Constans ibi cæli facies, constans tempestas & per plures menses serenitas,

nitās, plures etiā uno tenore tempeſtates ſœdæ ac pluviōſæ.

XVII.

In noſtris terris æſtas non tam ferax eſt morborum, quam vernum atque autumnale tempus, quæ tempora multis funeribus ſœda ſunt. Hiſce enim temporibus athmoſphæra nimium quantum immutatur, mox enim in barometro mercurius inferiorem, mox ſuperiorem locum occupat, & ingentem in modum ejus ſitus variatur. Æſtate vero minus obſervatur hæc varietas, quippe ultra tres gradus neque aſcendit neque deſcendit mercurius.

XIIX.

Cum igitur manifeſto experientiæ teſtimonio conſtet, animum vigore legis & commercii cum corpore magnæ efficaciz eſſe in motibus fibrarum adficiendis pulſu, tono, deniq; ſanguinis circulo, hinc ab animi motu vitam quoque & longiorem & breviorē fluere videmus. Optime vero æquabilem motum ſolidorum fluidorumque ſuſtinet mens tranquilla, hilaris, omni triſtitia, curis, deſideriis que vacua, moderato gaudio, ſpe, fiducia que ſeſe ſuſtentans, quæ denique omnia adfectuum genera in poteſtate habet. Hæc enim ſi ita inſtructa fuerit, perpetua ipſi cum corpore eſt conſpiratio, nec unquam corporis motus excretionumque opera inturbantur. Quamobrem in ſacris etiā monumentis piis vitam pollicetur Deus, cujus promiſſi præter divinam benedictionem non alia cauſa eſt, quam animus in tranquillitate atque moderatione conſtitutus, Recte enim pietas & promiſſionem hujus & cœleſtis vitæ habet. Lucianus longævis adnumerat philoſophos in primis ani-

animiq; cultura conspicuos, qui aliqua corporis cura habita ad extremam senectutem perveniunt, eodemque loco magnum illorum numerum adnotat, *Vid. dial. Macrobi. p. 427.* In eodem negotio occupatus est *Verulam. lib. de Hist. vit. & mort. p. 510.* Veritatis enim investigatio mirifice recreat animum, illumque in statu hilari & pacato servat, unde studium investigandæ veritatis multum omnino facit ad vitam solito longius prorogandam. Quo nomine laudanda maxime amœnissima studia matheſeos, Philoſophiæ naturalis experimentalis, Chymiæ, literarum denique humaniorum & ſublimioris Theologiæ. Habent enim hæc studia præter delectationem, quam adferunt, hoc peculiare, ut non vera utilitate ſolum ſeſe commendent, ſed ut corpori etiam egregio ſint fulcimento. Quod quidem non contingit iis, qui in ejuſmodi ſtudiis ætatem terunt, quæ in terminis, fictionibus, opinionibus & ſuppoſitis non intelligibilibus fundamentum ſuum habent. Hæc ut nullius plane ſunt uſus; ita nec animo nec corpori opem præſtant ullam. Deinde ſtudium philoſophiæ moralis, quod non nuda contemplatione, ſed praxi metiendum eſt, vitam etiã egregie ſublevat. Illud vero intelligimus, quod in agnitione ſui, quam urgebant perpetuo ſapientes, maxime occupatur, quod imbecillitatem proprii ingenii detegit, quod denique talubrem præbet medicinam adfectuum veſaniam vecordiamque extinguenti. Non major enim peſtis corpori noſtro imminet, quam adfectuum impetus, quos qui prudenter compeſcere poteſt, iſ & animo & corpori eximium invenit levamentum. Id quod cum philoſophiæ moralis ſtudia in primis nobis præſent, merito ſunt magni æſtimanda, & dolendũ ſane, pulcher-

rimum hoc studium negligi à literatis, qui nec fructum etiam illius, qui insignis est, exinde percipiunt. Hoc enim si didicissent, facile evaderent commune illud malum, quod velut pestilentis, sydere, homines literatos adflavit, nempe indignissimam censendi aliorum mores libidinē ne affectuum insaniam exagitati multa indigna sua committerent professione. Absisteret certe jactantia, philavtia invidia, maledicendi petulantia, denique vesana illa intemperantia; aliorum operam industriamq; infectandi. Ita cum dolore odia, jurgia simultates plenis in vehi velis videmus quibus tamen nihil indignius deformiusque est ordine eruditorum. Quæ cum & sanitati & vitæ sapientiæque officiant, merito vitanda ac detestanda sunt.

XX.

Persecuti igitur solidorum sive fibrarum naturam ac structuram, quatenus nempe ad vitam longam concurrat, jam dicemus, quid fluida ad hanc ipsam faciant. Sicut vero ad sanitatem conservandam motu situ atque vaforum justa capacitate, fluidorumque debita quantitate opus est, ita facile apparet, sanam & longam vitam iisdem etiam præfidiis adipiscendam, maxime decenti fluidorum motu. Nam si sanguis & humores modum excedunt, stagnationes humorumque corruptiones nascuntur, quæ non modo morbos morbososque motus excitant, sed fibrarum etiam robur labefactant & destruunt, ut diuturno circulo machina non amplius sufficiat. Eam ob causam & veteres & omnes qui longævitatē exoptarunt, ad hanc consequendam strictam moderatamque diætam uno ore commendarunt. Optime Sanctoꝝius *sect. 5. apb. 34. si sciveris quotidie, quantum cibi tibi conveniat, scies divitissime valetudinem & vitam conservare.* Et Lyfter

in Comment. ejusdem aph: scribit: *ex medico cibo vigor & longa vita.* Thonnerus CL. medicus, qui 80. annum at-
 tigit, suo exemplo hæc comprobat; qui de se ipso hæc pro-
 didit. *Ego ἐπιμαρτυρία corporis ἀparentibus ἰστίαν accommoda-
 data diætā conservare studui, quæ optima est nutricula senē-
 tatis.* Lud. Cornarius in signe medicinæ decus ab ineun-
 te ætate cum iniqua valetudine conflictatus ejurata de-
 mum medicorum ope, ad diætam strictam velut extre-
 mum auxilium confugit. Nec fefellit ipsum, quippe
 præter omnium opinionem annos 95. consecutus est.
 Quanta vero tanti viri fuerit abstinentia, ex eo patet,
 quod cum consuetam cibi potusque mensuram ad unci-
 as duas auxisset, in febrem incidere, sicut ipse de se
 scribit. Non minori temperantia fuit Aloyf. Cornel. Ven-
 netus, qui ad libellam vixit, nec sine fructu, ætatem
 consecutus sobrietatis hujus beneficio annorum 97. cum
 esset antea infirma valetudine jactatus. Cibus ipsi erat
 unc. 12. cibi, vini 14. uti ipse scribit de se in lib. de vit. so-
 bria. Idem fecit Ictus CL. Bartholus de Saxoferrato, qui
 ad pondus victitasse dicitur, ut sereno esset capite ad sol-
 venda juris ænigmata. Nec omittendus CL. Medicus
 Italus Nicol. Leonicerus, qui summa abstinentia 90. an-
 num est consecutus. Et rogatus, quænam essent remedia
 longæ vitæ, *Vividum*, inquit, *ingenium perpetua vita in-
 nocentia, salubre vero corpus bilari frugalitatis præsidio tue-
 mur, vid. P. Jov. in elog.* Et vetus est proverbium *modi-
 cus cibus medicus sibi.* Temperans enim & moderatus ci-
 bus tantum corpori præbet alimentum, quantum illi utile
 & necessarium est, lautior vero & liberalior victus super-
 flua & inutilia producit, imo magis noxia; nam hæc cum
 non sufficienter subigi regique possint, cruditates
 &

& ex cruditatibus morbos producant. Nemo vero secundum *Sanctorii aphor. 89. sect. 3.* incidet in morbum, si sedulo provideat, ne cruditatibus laboret. Nam sobria vita perspirabile corpus reddit, quo nihil aptius ad sanā & longam vitā. Pulchre idem *Sanctorius sect. 1. aph. 83. senectus revera est agritudo, sed protrahitur, si corpus est perspirabile.* Ante omnia vero in senectute, ubi vires deficient, libera perspiratio est commendanda.

XX.

Ad copiosi sanguinis generationem carnes inprimis faciunt, inde, cui cordi est longævitae, à nimio illarum usu sibi temperet. *Quercet an. in diat. p. 323.* causam vitæ longævioris veterum frugalitati illius ætatis & abstinentiæ à carnibus adscribit, illi enim simplici victu & agrestibus pomis ac si sitis admoneret, profluente aqua vitam tolerabant. Eadem est ratio, cur in Ægypto longæviores sint homines, quippe inveniuntur ibi, qui centesimum annum egrediuntur. Causam hujus longævitatæ ad sobrietatem refert *Prosper Alpin. de med. Ægypt. l. 1. p. 23.* & præcipue ad temperantiam à carnibus carniūque varietate, & optimum potum aquæ ex Nilo, siquidem omnes Europæi, scribit, qui crapulas & vina carniūque copiam amant, brevius vivunt. Germani ac Poloni multis carnibus vescuntur, vinoque largius se ingurgitant, igitur morbis quam plurimis adficiuntur. *Brachmanes Indiæ* populos longissimæ fuisse ætatis accepimus, quia nempe carnibus & vino abstinebant. *Dicaarch. apud Porphyr. l. 10. de abst. testatur,* quod saturni sæculo longævi fuerint homines, quia carnes respue-
riint, sponte ex terra nascentibus contenti.

Tandem & simplex victus facilisque locum habet in longævitæ acquirenda, quippe homini utilissimus, varioque cibo longe præferendus. Eleganter & graviter *Seneca* acerrimus luxuriæ Romanæ cenfor hac de re scribit: *Multos inquit, morbos multa fercula fecerunt, & simplex morbus ex simplici cibo. Innumerabiles miraris morbos numera coquos.* Cui igitur curæ est sanitatis ac vitæ diuturnitas, is legem sibi indicat temperantiæ ac continentia, ciboq; semper in vitam non in voluptatem utatur. *Macrob. l. 20. saturnal. c. 7.* ubi prolixè de victus simplicis excellentia & usu differit, saniora pecora hominibus ex ea ratione iudicat, quia simplici & uniformi victu delectantur, ægrefcere vero, quæ faginam composita varietate patiuntur. Nam id genus alimoniam non magis copia quam varietate crudescit. Eandem etiam ob causam rustici agricolæque firma atque diuturna sunt valetudine, quia præter aeris salubritatem victu simplici & aquæ potu utuntur. Prætereundem sub dio & jove perpetuos subeunt labores, corpus sibi indurant & abdicatis deliciis, quibus corpora sanissima effeminantur, in labore ipsis otium & valetudo. Cibus, quem occupant satiat, humus pro cubili est, & paupertate magistra illorum disciplina sanitas longævitæque constat. Quæ cogitans bono non injuste canit Maro:

*O fortunatos nimium, bona se sua norint,
Agricolæ.*

XXIII.

Laudanda proinde aquarum etiam bonitas ad longam vitam & infra eas est cerevisia & vinum. Aqua enim potus est naturæ nostræ convenientissimus, celerrime viscera & venastransiens, & æthereum purum elementum,

D quod

quod pabulū est spirituum, fovens & recreans. Prisca ætas, quo nulla gens bonis exemplis ditior fuit, sola aqua usa fuit & longissime vixit: *Tibull. l. 2. eleg. 3.*

Glans alat, & prisco more bibantur aqua.

Claud. Deodat. in Panth. Hygiast. l. 2. c. 2. potum aquæ salubrem pronunciat, & ea Patriarchas usque ad Noæ tempora usos fuisse testatur. Et Ægyptiorum longævitatē, de qua supra diximus, non parum juvat aquæ Niloticæ præstantia, in cujus laudibus recensendis multus est summus Vir Prosper Alpin. l. c. p. 23. Creberrimo in usu habent hanc aquam Ægyptii, in cujus bonitate egregium adversus morbos ipsis est munimentum, sunt enim hæ aquæ levissimæ, (levitas vero prima aquarum virtus est) sunt & dulcissimæ tenuissimæ ac splendidissimæ & celerrime corporis viscera permeant. In singulis etiam corporibus epotæ vel urinam vel sudorem, sæpe etiam alvum provocant, nulla in hypochondriis observata fluctuatione. Quod manifestum documentum est, ipsas valetudini inprimis convenire, dum, quod maximum ad firmum corpus momentum est, transpirationem & excretionem molliunt.

XXIV.

Expositis sic causis longævæ vitæ, juvat jam inquirere, cur veteres ante diluviū tam longam egerint vitam, & nostra tam brevis sit. Primum autem sedulam dabimus operam, ut quæ adversarii hic nobis objicere videntur, ante omnia diluamus atque refutemus. Inveni namq; sunt homines, qui patriarcharum longævitatē, qua nihil mirabilius, minus rem mirabilem existimant. Hi enim non dubitarunt adfirmare, illo per vetusto ævo annum nunquam à solis circuitu, quem ille per duodecim

cim signa conficit, consueviffè numerari. Eo potius spatio
 annum complexos esse adferunt, quo lunare fidus orbem
 signiferum paulo minus 30. diebus emetitur. Quæ o-
 pinio si vera effèt, & pro nostris annis anni Ægyptii men-
 ses nempe adfingèrentur, oppido consequeretur, no-
 stros homines periude longævos esse, imo longæviores
 iis, qui rudi illo sæculo vixerunt. Nam non pauci dan-
 tur hodierno tempore, qui centesimum quandoque an-
 num excedunt, jam si mensis computaretur pro anno,
 eorum ætas ad 300. annos adscenderet, quos tamen nul-
 lus veterum est adsecutus. Quippe infra millesimum o-
 mnes subsisterunt. Porro & hoc inde flueret, extitisse
 olim sæculum, quò homines partim nono partim sexto
 ætatis anno sobolem procreaverint. Nam fide dignissi-
 mū scriptor Moses scribit, filium Adami Sethum, cum 105.
 annorum esset, Henochum progenuisse. Jam si accu-
 rate hic ponamus calculum, fateamur necesse est,
 Sethum nono ætatis anno patrem esse factum. Quæ
 cum nugæ sint & fabulæ, merito hanc sententiam
 explodimus, & convertimus nos ad aliorum opi-
 nionem. Hi persuadere nobis conantur, veterum an-
 nos minime duodecim, sed tres duntaxat menses imple-
 viffe. Qualis sententia fuit Heliconiensis & Plinii. At
 vero cum sine ratione hoc adstruatur, ita vicissim æqua-
 li destruitur facilitate.

XXV.

*Robert. Hocke in operibus posthumis & quidem in discursu
 de terr. mot. fol. 322. adfirmat, vitam patriarcharum ante
 diluvium non fuisse nostra longiorem, quia tunc fortas-
 se anni fuerint breviores ob motum telluris diurnum*

adeoque & annum circa solem celerius absolutum. Celeriores autem tum fuisse rotationes telluris, inde suspicatur idem, quia probabile est, variare polum & axem rotationis telluris, cum non semper versus idem cœli punctum dirigi observentur. Etenim cœli punctum, quod nunc respicit polus telluris septentrionalis, exiguo intervallo distat ab ultima stella in cauda ursæ minoris, cum antea longe majori ab eodem removeretur. Provocat etiam ad puncta intersectionis eclipticæ & æquatoris variationem. Verum enim vero cum hoc suppositum dictum quidem sed non demonstratum sit, hinc nihil ipsi superstrui potest.

XXVI.

Substernemus igitur sententiæ nostræ aliud fundamentum ex sacro nempe fonte, unde compertum est, arcam Noæ confidentibus aquis ad VII. mensem in Armeniæ montibus confedisse. Ex quo constat, non trimestrem, sed plurium mensium fuisse annum. Neque hoc effugium alicujus momenti est, menses tunc non dies novem & viginti complexos. Legimus vero in lib. Genes. quod dies decimus septimus mensis ibi commoretur, quo primum conquievit arca Noæ, ut adeo & hæc sententia non recto stet talo. Verissimum potius est illos homines vere ad tantam ætatem pervenisse. Sapientissimus enim Deus ad gloriam suam & salutem nostram volebat tunc respublicas constitui, ecclesias colligi, familias extendi, ut incolas haberet: spatiosum hoc mundi theatrum. Expirasset enim primo ferme sæculo universum genus humanum, si ætas hominum centum saltem annorum fuisset.

XXVII.

Cum vero Deus in natura nihil sine causis agat, sed manifesta ratione, hinc quis dubitaret, quin & perspicuæ hujus longævitatæ causæ existant. Neque illæ quidem ex animarum differentia perendæ sunt, sed potius ex rebus externis physicis & mechanicis. Extra dubium nempe est, ante eluvionem illam terræ longe aliam, fuisse structuram globi terraquei, sicut & doctissimus Burnetus jam dudum hoc elegantissime demonstravit. Alia itaque aeris & cæli tunc facies erat, æquabilis nempe puriorque, cum tota velut natura esset recens. Hinc inspiratus aër purissimus ac tenuissimus, qui sensum ac motum partibus præstat, non parum ad longam vitam contribuebat. Deinceps haud exiguum fuit administriculum natale solum, quod habitavit Adamus cum posteris suis. Vero enim simile est, primos parentes ex paradiso ejectos domicilia ac sedes sibi non procul ab orto Eden, ubi insignem aeris benignitatem fuisse non temere conjicimus, collocasse, ubi ipsa vicinia multum, de salutari aeris temperie retinuit. Et hodie etiam in Mesopotamia & Babylonia, ubi olim Paradisus fuit positus, habitatores esse viuacissimos, scriptores illarum regionum tradiderunt. Mite enim & temperatum ibi cælum, æstus non solvit cutis poros, nec frigus torporem inducit. Ob singularem hanc aeris clementiam Dabroanam insulam incolentes, quæ, cum sub æquinoctiali ad ortum cælo sita sit, benigno aere fruitur, vitam ad trigessimum supra centesimum annum perducunt, sine morborum insultu.

XXVIII.

Neque dubium est, aquas fuisse tunc subtiliores &

salubriores terramque alimenta produxiffe melioris mixtionis & temperaturæ. Post universalem vero totius mundi inundationem universale etiam vitium & terræ & aquis aerique incubuit. Nihil enim magis duratiori conservationi & fœcunditati adversum est, quam nimium humidum. Quod manifeste exinde patet, quod nullus annus infalubrior sit, & morborum magis ferax, ac quod annonam magis intendat quam præhumidus. Humiditate enim nimia fibrarum robor laxatur, & fluida ad corruptionem præparantur. Itaque ante diluvium longe subtilior & sicciior aer, subtiliores aquæ, subtiliora, deniq; alimenta minusq; putredini obnoxia firmum corpus suppeditabant. Is nempe saluberrimus annus est, qui siccitate moderataque temperie conspicuus est, quod confirmat illarum regionum salubritas, quæ ejusmodi aere ac cælo perfruuntur.

XXIX.

Illud vero priscorum hominum viucitatem maxime juvasse constat, quod ad temperantiam victumque moderatum se imprimis composuerint. Verique simile est, inter nulla vel pauca plane auxilia adversæ valetudinis, plerumque tamen bonam contigisse ob bonos mores, quos neque desidia neque luxuria vitiaverat, *Cornel. Cels. teste in Prefat.* Abstinebant illi carnibus & delicatis, cibus, vinique usus ipsis plane incognitus, denique neque cibum neque potum ad voluptates sed ad vitam referebant. In potum aqua, in cibum olera ac herbæ sufficiebant, donec tempore Noachi quæsitæ & inventa sunt gulæ irritamenta, vini nempe carniisque usus. Deus autem fuit, qui jussit *berbam agri comedere*, & hic sane uniformis cibus ventriculo conveniens

ens, quippe facile concoquitur, nec ex herbis tanta for-
 didum colluvies in corpora congeritur. Carnium vero
 usus à Deo non mandatus, sed permissus tantum est.
 Ipsi abstinemꝰ carnivoris animantibꝰ. Non negari potest,
 augeri corpꝰ carniū usū, dum multum sanguinē in cor-
 pore progenerant. Sed hoc ipso, quod plus sanguinis
 quam quid propelli robore fibrarum possit, in corpore
 efficiant, nobis nocent, vitalem motum interturbando.
 Et hæc est ratio, cur vita nostra tantis intervallis cedat ve-
 terem longævitati. Nam præter insignem intempe-
 riam, quæ post diluvium in elementa introducta fuit,
 ingluvies & tot ciborum varietas, carniū & vini a-
 mor, libido denique corpora adflixerunt. Et quod cor-
 pori adversum maxime est, otio pigritiaque homines
 delectari cæperunt, cum labore potius industriaque sa-
 nitas sit conservanda. Non mirum inde, brevioris vi-
 tæ homines hodierno die esse, & generare etiam libe-
 ros infirmos & parum ad longævitatem idoneos. Cum
 semine enim quasi per successionem statim illis traditur
 solidarum partium infirmitas, eademque fluidarum in-
 temperies.

XXX.

Propositis igitur longævitatis causis tam in vetu-
 stissimis illis mortalibus, quam nostri etiam temporis
 hominibus, nihil jam reliquum est, quam ut ea, quæ ex
 re nostra esse possunt, ex hisce causis excerpamus. U-
 tile enim apprime futurum speramꝰ, si quædam inde seli-
 gamus ac methodum ac regulas, quibus vita nostra sal-
 va ac integra permanere possit, ex iisdem causis trada-
 mus. Diximus in superioribus, primum longævitatis
 momentum in partium solidarum seu fibrarum robore
 ac

ac structura contineri. Hæc licet humana arte vix componi possit, sed ex hæreditaria potius profuat dispositione, nihilo tamen fecius hæc nativa constitutio ut conserveretur ac corroboretur, necessariis remediis prospiciendum est.

XXXI.

Initium vero faciemus in iis recensendis, quæ membrorum robur solvunt illorumque vim potentiamque labefactant. Inter quæ eminent & excellit immaturus feminarum complexus. Incredibile, quantum hic damni sanitati adferat: Subtracto enim sero roscido spirituoso, quo semen constat, & quo adolescere roburque debitum acquirere fibræ debebant, necesse est, ut vires imminuantur & solido robore priventur membra. Laudanda hic veterum Germanorum continentia apud quos, si Tacito credimus, parentum robora liberi referebant, quod nempe, eodem Tacito Autore, *tarda illis venus & pares validique miscebantur.* Qui mos, ut alia speciosa ac laudabilia, nostro sæculo exolevit, quo luxuria peccandique licentia velut effractis claustris impune pervagantur. Ferme enim antequam pueri esse desinunt puerumque exuerunt, mariti sunt, & infirmis adhuc annis gerunt

Prælia conjugibus loquenda

uti Poëta canit. Athæc intemperantia non modo effectum infirmumque corpus senectuti tradit, sed ante tempus etiam vitalem corporis laticem absumit, coactione eversa, fractoque partium robore ac enervato. Sapientiores olim erant *Lacademonii Egyptique*, quorum illi vigesimum quintum, hi trigesimum quintum ætatis annum ineundo matrimonio prudenter destinarunt, *Plato*

tone etiam egregium hunc morem collaudante. Idem tenendum servandumque est in feminis, quæ; quantum immatura ac præcipiti venere patiantur, nihil attinet hoc loco longius explicare. Nam dum liberos pariunt, & quandoque singulis annis enituntur, succus nutritius, qui robori ac incremento solidorum debebatur, infantis intercipitur nutritione, relicto matri imbecillo in firmoque corpore.

XXXIII.

Fibrarum partiumque robur adfligit etiam non leviter nimia in vino intemperantia potandique cupiditas. Videmus raro illos ad senectutem pervenire, qui in juventute statim baccho veneri & ocio se dederunt. Nam cum ad sustinenda corpora benigni ac temperati succi requirantur, intemperati & calidi succi ex potationibus proveniunt, firmandis nervis inidonei. Observamus contra, quod qui tardius & jam confirmata ætate ad veneris vinique usum accedunt, melius & sine damno has voluptates tolerant.

XXXIV.

Non minus corporis robur debilitat adfectuum incontinentia, & mens tristitia mærore & angoribus inquietata. Cito enim moriuntur & morbosa redduntur corpora, quæ plus justo adfectibus fræna relaxant. Animus enim quasi rota suprema est, *inquit Verulamius*, quæ reliquas corporis rotas circumagit. Hæc immediato influxu in partes solidas agit, naturales turbando motus. Id quod si sæpius & per habitum quasi contingit, tunc necesse est, ut naturali ac genuino fibrarum motu inverso, nil nisi motus inordinati relinquuntur.

Præter hæc corporis robori nocet humiditas, qua nihil nobis infensus, nihil quod motui fibrarumque tono magis adversetur. Inde non obscura est ratio, cur balineorum usus, aër turbidus ac pluviosus humidusque; tempestates annorum humidiores; loca denique humida & paludosa corpori sint extimescenda. Noxiosissimum vero est, circa ejusmodi loca habitare, vel sub tali aëre dormire, quippe natura adeo debilitatur, ut minus recte suo officio, cui destinata est, defungi possit. Imbecillitatem corpori adferre aëris humiditatem, ex eo constat, quod ubi cæperit humidus fieri aër, manifesta statim corporis lassitudo sentiat, pulsusque insignis debilitas. Tantum nempe jus potentiamque in corpus aër sibi vendicat!

XXXVI.

Corporis denique robor destrunt medicamenta in nimia copia adsumta, præcipue purgantia ac vomitoria, quæ ventriculi ac intestinorum robor male vitiant debilitantque. Jam olim hac de re nos monuerunt summi Viri Hippocrates & Plato, quorum hoc præceptum elegans celebratur, *ad bonam valetudinem consequendam omnia prius tentanda esse, quam corpus pharmacis operose commovendum.* Nec inelegans est C. Celsi illud: *Summa medicina est, non uti medicamentis.* Pertinet huc & aphoris. 36. sect. 2. *Qui salubritate corporis sunt præditi, ii purgante hausto medicamento statim deficiunt, ut & qui pravo utuntur alimento.* Et æque gravis est sequens statim aphor. 37. *Qui integra sunt corporis valetudine, medicationes agre molestæque ferunt.*

XXXVII.

Ad ea jam progredimur, quæ *positive* robur fibris addunt. Et cum à prima partium formatione multum dependeat hinc providendū in primis, ut semen, quo concipitur infans, tunc maturum coctumque sit. Quale enim semen, talis etiam est natura ac indoles infantis, & robustiores inde parentes firmiores etiam filios gignunt, quam quidem senes & in juvenili adhuc ætate constituti. Deinde semen illud bene coctum ac spirituosum sit, nec per ebrietatem nec nimiam & exercitatā antea venerem debilitatum. Confert etiam ad robur infantis tempus ipsum, illud nempe, quando natura est robustior, & tempore verno naturæ vigor velut renovatur. Commodissimum ergo est mense maio & autumnali tempore septembri mense, quod tunc ad venerem à natura animantia stimulentur.

XXXVIII.

Non minus facit ad decentem partium conformationem infantis in utero nutritio. Quare prospiciendum, ut matres gravidæ sanæ vegetæque sint, & si plethora ac cacochymia illas male habent, per VSnem, per leniora laxantia & quæ juvant transpirationem, ipsis est succurrendum. Debet porro fœtui in lucem edito debita suppeditari nutritio, quæ non pulpamentis variis & ovis quibus vasa inviscantur, neque coagulato nutricula lacte, sed temperato ac tenui absolvitur. Aëris etiam maxime habenda ratio. Minus enim congruum est, aëricálido adsvefacere infantes, temperato frigidiori lucidoque potius adsvefaciendos. Laudem meretur hac in re veterum Germanorum consuetudo, qui infantes à matre sere adhuc rubentes in fluvio mergebant, & hoc

modo tenerrima corpora ad patientiam laboris indurabant. Inde Claudianus canit:

Et quos nascentes explorat gurgite Rheus.

Pessimus igitur mos est, infantes ab omni liberiore aeris usu excludere, illosque fomentorum lectorumque onere tantum non opprimere ac sepelire. Abstineant etiam gravidæ infantesque à dulcibus acidis & spirituosis, quæ, dum sanguinem cacochymicum progenerant, facile fœtus humores inficiunt.

XXXIX.

Ad robur solidarum partium utilis etiam est motus, optima corporis medicina. Nam uti otio languescunt & emolliuntur corpora, relaxato fibrarum tono, ita motus est, qui fibras corroborat & vasa reddit ampliora. Placet elegantem adscribere locum ex *Cl. Pecchini observ. 34.* *Nulla corpora morbis minus obnoxia intolerandisque injuriis magis idonea reperies, quam illorum, qui à prima statim infantia motu palestrico gladiatorio, & alia vehementia motum sibi contraxere viriumque robur, quod eum in seram aetatem extendant, usque eo etiam immunitatem à morbis incommodisque facile sibi procurant, quod infinitis exemplis obvium est.* Et celeberrimus Autor medic. mentis & corporis p. 6. scribit, *octoginta annorum senes se vidisse, qui cum assidue cursitando in perpetuo motu fuissent, pedibus plus valuerint, quam multi juvenes, qui cibos appetenter & somnum quære ceperint.*

XL.

Dispicendum jam etiam est, quænam in senibus in prius fibrarum robur conseruet ac tueantur. Antequam vero, quam aliquid hac de re in medium adferamus, exponendum videtur, quænam fibrarum in ea ætate

fit

fit constitutio. Fibrae vero senum siccae durae & aridae sunt, quod testantur senectutis insignia rugae nempe & partes ariditate nimia flaccescentes. Neque dubium, internas partes similiter esse constitutas. Et hinc omnia, quae fibris vitalem rorem auferunt, celeres rugas proferendo immaturam accelerant senectutem. Ob naturalem hanc fibrarum siccitatem, deficiente in illis viva oscillatione & in fluidis elastico motu ac fermentatione, varii humores inter ipsorum spatia congeruntur. Qui stagnando ibidem nec manentes amplius sub potestate sanguinis in orbem commovendi, morbos excitant senectuti familiares. Et licet saepe minus ex morbis periclitentur senes, virium tamen languore, qui a solidorum siccitate fluidorumque intemperie provenit, difficulter liberantur. Deinde exiccatis nimium fibris sensus impressiones objectorum vix percipiunt. Qua de causa in senibus interni & externi sensus hebescunt, ac aetate decursa memoria perit, ratioque immittitur.

XLI.

Ex hisce, inquit, Cl. Baglivus de fibra motrice p. 213. deduci jure poterit, remedia ad vitam longam & revera esse, & talia dici debere, qua in humano corpore elaterem cum rotis & rotas cum elatere mollia laxa & facile flexibilia conservare possunt. Cujus rei non ignari primi medicina parentes nihil magis in morborum curatione ac praeservatione procurabant, quam ut balneorum fotuum lotionum unctio- num frictionum & omnis generis exercitationum usu debitus in solidis servaretur tonus & mollities, ne impedimento essent circulantibus fluidis, & contra ne fluida nimio impetu acrimonia tenuitate velocitateque praeternaturali morbosas ari-

ditates tensiones & crispaturas in solidis inducerent, mellis lactis olerum fructuumque esu & omnimoda vini carniūque abstinentia in naturali quadam dulcedine ea perpetuo conservabant. Quo fiebat, ut non prospera solum uterentur valetudine, sed ad centum & plures annos dulcem vitam protraherent, ut olim Pythagorici Philosophorum omnium principes huiusque diætæ primi autores fecerunt. Quorum balacum ex ligno cedrio pro retardanda senectute, leniendaque artuum morbis adhibitum & odorosa cedria pice temperatum, incredibile, quantum mihi arrideat: multa enim ad hoc in tota citro latent arcana & multa in herbis ad citri naturam accedentibus, ut melissa thymis citratis, cedrelate, quæ cedrinam dat picem &c.

XLII.

Ad fluidorum vero temperiem conservandam & robur solidarum partium præter motum, abstinentia à carnibus dulcibus & viscosis, quæ languinem crassum & copiosum reddunt, merito est commendanda. Veteres hoc victus genus vocant *diætam Pythagoricam*, hinc miranda illa longævitas, hinc salubris & athleticus corporis habitus, & ignota tot morborum agmina. Causa enim, quare Pythagoreis animalium carnes interdixæ erant, non ea solum erat, ne talium animalium mores & ideas imbiberent. Eo potius illorum prudentia sanitati prospiciebat, quod olera fructusque terræ talem in sanguine temperiem dulcedinem atque simplicitatem inducunt, quæ difficulter vel in morbos solvitur fermentatione æstu & ebullitione, vel ansam præbet animi adfectibus iræ concupiscentiæ aliisque, uti loquitur jam *laudatus* Baglivus l.c.

XLIII.

Ex cibis vero ad longam vitam probamus magis conducere eos, qui compactæ sunt substantiæ potius, quam fluxiles. Hippocrates eos adferit brevioris vitæ esse, qui cibis concoctu facilibus & ob id substantiam fluxilem facileque dissipabilem habentibus enutriuntur. Longioris contra vitæ eos adseverat esse, qui duriore victu utuntur, & ejusmodi cibis, quorum substantia pertinacius corpori inhæret. Unde veteres ex usu grossioris panis carniūque induratarum plus sibi roboris acquirerebant, quam ex delicatissimis cibis. Videmus inde, Westphalos Suecos & septentrionis incolas corpo-

ris robore ac viribus pollere, quia duro ac indifferenti victu utuntur. Effeminatos contra & molles homines molliis cibibus facit. Ceterum sanitati & vitæ nocent carnes nimis salisæ vetustæ & rancidæ, item omnes ejusmodi generis cibi, qui ad putredinem sunt proclives dulces inprimis pingues marinæque copiarum.

XLIV.

Ad fluidorum conservandam temperiem fibrarumque virtutem aër serenus purus compressiorque paulo commendari meretur. Omnis enim aër, qui humidior est, emolliat & laxat corpus, frigidior vero robur ac motum solidis æque ac fluidis impertit. Sub hoc aëris statu alacriores semper sumus, torpemus vero sub humido & nebuloso.

XLV. Ad sanum fluidorum statum custodiendum laudarietiam debet aquæ vini que salubris potus. Aquam omni potu salubriorem judicamus, modo sit aqua pura, levis tenuisque, quæ non facile gelu concrevit, & hypochondria bene transit, dentesque conservat. Talis si defuerit, confugiendum ad aquam cœlestem vel ejusmodi, quæ destillatione subtilior facta est. Vina ad vitam longam optima censentur præsertim senibus, Hungarica genuina Toccaviensia, ex Gallicis Frontiniac, ex Italicis Montefiascone, ex Helvetiis Veltinum aromaticum. Viris & viridi ætati conveniunt temperatiora Mosellana Rhenana Mœnana. Neque nocet quandoque liberalior eorum usus, modo non ad ebrietatem perveniatur.

XLVI. Veniendum jam ad gravem quæstionem, an ab medicamentis sibi quis longævitatē possit polliceri. Nolumus hic commemorare fabulas de auro potabili & philosophorum lapide, quibus hanc virtutem vulgi adsignat credulitas. Verulamius ambram & nitrum commendat, cujus excellentiam & ipse suo exemplo comprobavit, quotidiano illius usu, quod falsi admiscuerat, egregiam adeptus senectutem. Veteres ex cervo ex vipera, tanquam animantibus, quæ ob balsami abundantiam exuvias deponunt, vitæ longæ auxilia petiere. Alii in balsamicis succino balsamo Peruviano id quæsierunt. Verum ut medicamentorum laudibus hic nihil detrahimus, quippe quorum virtus in curationibus manifesta est, minus tamen

J707
H699d

svadendum videtur, ut illorum usus familiariter nos advesciamus. Natura enim facile his advescit, ita, ut necessitatis tempore nihil opis adferant. Ubi vero vires langvescunt, ubi spiritus sanguini defecerit, nec sufficiunt victus auxilia, tunc utique ad balsamica, quoniam robur partium confirmant, est confugiendum. Ex horum numero laudamus salia volatilia oleosa bene preparata, essent: ambræ moschi ol. cinnam. de cedro rosarum genuinum, neroli, balsamum nostrum vit. essent. succ. sp. bals. Peruv. mastich. eleixiria balsam: pillulas balsamicas, aquam aurant. ceras, nigr. rad. Ninsi aliaque hujus generis remedia. Hæc enim dum solidas partes mirifice corroborant, fluidas vero balsamico spiritu replent, merito iis commendanda sunt, qui corpore sunt imbecilliore.

XLVII.

Non prætereunda est hic loci V. S. & num quid illa facere possit ad longævam vitam, breviter excutiendum est. Satis constat, sanguinis detractionem per se non inutilem ad vitæ diuturnitatem esse, sed illius usum cotidianis confirmari experimentis. Sciri tamen oportet, quod cum crebra VSne vita debilitetur, hinc frequentiore illius usu corpora torpescant ac emolliantur. At in plerhorico statu, ubi plus comedunt homines, quam consumere possunt, merito est amplectenda. Nisi enim solenni veterum more ad abstinentiam inediaque confugas, vix repereris ad conservandam sanitatem præstantius remedium. Tunc enim V. S. adeo non nocet, ut salubris potius sit medicina. Et ne longiores hic simus in commendando hoc eximio auxilio, ii certe illius præstantiam satis abundeque testantur, qui sola V. S. bonam valetudinem & diutissimam ætatem consequuntur. Testes Helvetii & Rhæti, quorum vivacitas exinde maxime profluit, quod bis de anno sanguinem sibi detrahant. *Riolanus CL. Gallia medicus* crebræ VSni adscribit, quod ad longam ætatem pervenerit. Credibile tamen est, longæviores futuros, si abstinerent sanguinis missione & temperantiæ ac frugalitatis legibus se adstringerent. At hodierno sæculo, quo luxuria edendiq; libido nimis invaluerunt, tantū laudis hoc invenit remedium, quantum ipsi necessitas